

ORTODOXT KYRKOLIV

Utgiven med välsignelse från H.E. Metropolitén Kyprianos av Oropos och Fili
Årgång 13 Nr 4 2001

Hans Eminens Metropolitén Lavr av New York och
Östra Amerika, nytt överhuvud för vår systerkyrka,
den Ryska utlandskyrkan

LEDARE

Det sista numret av Ortodoxt kyrkoliv för år 2001 kommer nu äntligen. Som vi tidigare berättat om ingår prenumerationen av tidningen i medlemsavgiften för församling inom det svenska exarkatet av den Sanna (gammalkalendariska) Grekisk-ortodoxa kyrkan. Årsmöte för Heliga Konstantin och Helena ortodoxa församling beslutade vid sitt årsmöte 2001 att medlemsavgiften från och med 2002 skall vara 100:- per medlem (familj) och år. Att betala sin medlemsavgift är också ett praktiskt sätt att bekräfta sitt medlemskap enligt vilket stadgarna skall göras årligen. Vill man endast prenumerera på tidningen utan att vara medlem så kostar det oförändrat 50:- per prenumeration. Nästa nummer beräknas komma ut till påsk och som bilaga kommer då ett nytryck av den av redaktören gjorda översättning av Akathistoshymnen till Guds Moder som utgavs för första gången 1994, då som "Bönbok för ortodoxt kristna del 2".

I år har vi dessutom, för första gången, producerat en kyrklig kalender på svenska. Att göra kalendrar kan tyvärr ofta liknas vid leken "finn fem fel". Det är många siffror som skall bli rätta, dessutom kan *desktop publishing* programmet (i vårt fall PageMaker) skapa fel då man gör om sidorna i häfte. Kända fel hittills som man får rätta med en blyerts penna är t.ex. då sommar och vintertid infaller. Sommartiden infaller 2002 18/31 mars och vintertiden infaller 14/27 oktober. På sidan 29 har Theofani och söndagen efter Theofania hoppat upp en rad. Fler fel kommer säkert att upptäckas och kan gärna inrapporteras till redaktören per e-post så att de kan korrigeras till följande år. Vill man ha en fullständig kalender för år 2002 så hänvisar vi till vår hemsida, där det finns en kalender för monastiskt bruk på engelska i pdf-format, vilket kan läsas med gratisprogrammet Adobe Acrobat Reader (www.adobe.se).

Ortodoxt kyrkoliv utgives av det svenska exarkatet av den Sanna (gammalkalendariska) Grekisk-ortodoxa kyrkan. Vår kyrka har full kommunion med den Ryska Utlandskyrkan under Metropoliten Lavr (Laurus), den Sanna Rumänsk-ortodoxa kyrkan under Metropoliten Vlasie, och den Sanna Bulgarisk-ortodoxa kyrkan under Biskop Photii av Triaditza

E-post: ortodoxi@passagen.se

Hemsida: <http://hem.passagen.se/ortodoxi>

Ansvarig utgivare: Biskop Johannes av Makarioupolis

Redaktion: Fader Anders Åkerström

Redaktionens adress: Bävernsgränd 18B, 753 19 Uppsala, tfn: 018-127726

Pris: Lösnummer 35:-. Medlemskap av församling inom exarkatet innebär att man får Ortodoxt kyrkoliv utan att prenumerera. Om man vill prenumerera på tidningen utan att vara medlem av församlingen insättes 50:- på Pg. 489 94 53-7.

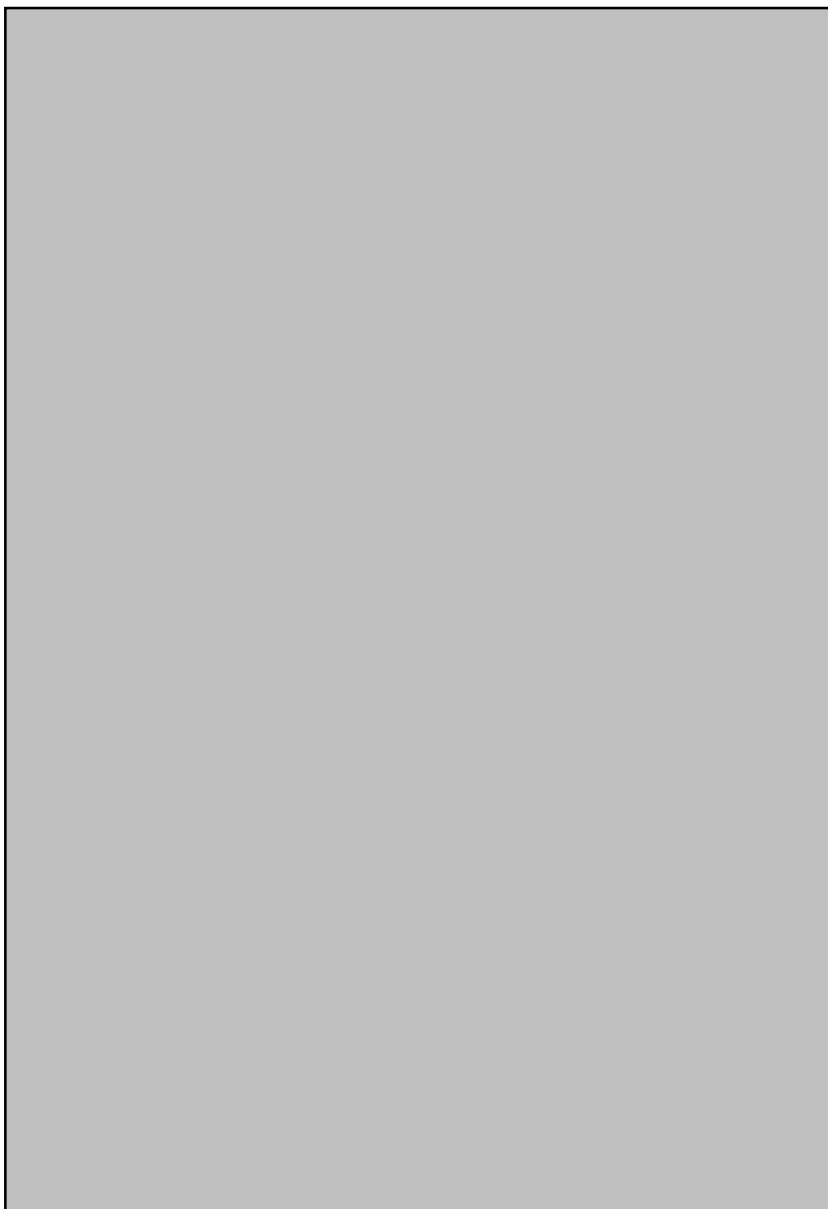
KYRKONYHETER

Ny primas för den Finsk-ortodoxa kyrkan

Ny ärkebiskop för den Finsk-ortodoxa kyrkan valdes vid ett kyrkomöte i Valamo kloster, Heinävesi, i oktober 2001. Metropoliten av Helsingfors, Leo, född 1948 vann omröstningen över Metropolitan Ambrosius med rösterna 23-13. Den 53-årige Leo efterträder nu Ärkebiskop Johannes, som pensionerades i början av hösten.

Ny primas för vår systerkyrka, den Rysk utlandskyrkan.

Som vi meddelade i senaste numret av Ortodoxt kyrkoliv aviserade den Åldrige Metropolitan Vitalij sin pensionering under sommaren 2001 och tid utsattes för val av nytt överhuvud. I oktober samlades så biskoparna för synod i New York och valde Metropolitan Lavr (Laurus). Redan i den första valomgången erhöll han två tredjedelar av rösterna. Metropolitan Lavr är född 1928. Han har karpato-rysk bakgrund och var från unga år medlem av Helige Job av Potjaevs brödraskap i Ladomirovo i Slovakien. På 1940-talet evakuerades brödraskapet till Heliga Treenighetens kloster i Jordanville, New York. Vid sin munkvigning 1948 fick han namnet Lavr efter helgonen Florus och Laurus (Lavr på ryska) som vår heliga Ortodoxa kyrka firar den 18/31 augusti. Han blev sedan munkdiakon 1950 och prästvigdes 1954. Vid sin biskopskonsekration 1967 utsågs han till hjälpbiskop av Manhattan. 1976 blev han stiftsbiskop av Heliga Treenighetens kloster och Syrakusa och 1981 upphöjdes han till ärkebiskopsrang. Hans titel kommer nu att bli metropolitan av New York och Östra Amerika. Efter valet fick Metropolitan Lavr motta gratulationer från den nu pensionerade Metropolitan Vitalij som de senaste tre åren inte kunnat celebrera den Gudomliga liturgin pga. ålder och sjukdom. Efter det att ny primas för Ryska utlandskyrkan var utsedd har tyvärr den pensionerade Metropolitan Vitalij kommit att utnyttjas av grupper som legat i schism med den ryska synoden (bl.a. den avsatte biskopen Barnabas av Cannes), varvid Vitalijs namn inte längre nämns i den Gudomliga liturgin vid sidan av Metropolitan Lavr inom den Ryska utlandskyrkan.

Frågor & svar

Fråga: Vad är Vasilopitta?

Svar: En av de mest inspirerande traditionerna i den Ortodoxa kyrkan är seden med *Vasilopitta*. Denna sed förenar vår ortodoxa tro med kyrkohistorien. Ordet ”Vasilopitta” är ett sammansatt grekiskt ord (fonetiskt transkriberat) som betyder ”Basileios (söt-) bröd”. Det årliga iakttagandet av seden med *Vasilopitta* kommer ursprungligen från den Helige Basileios festdag, som äminns den 1:a januari och Jesu dop på Theofania den 6:e januari. Under de trehundra första åren ämindes Kristi födelse och Theofania samma dag.

Under 300-talet uppträdde en av de största fäderna i den Ortodoxa kyrkans historia. Hans namn var Basileios och han var biskop av Caesarea i Kappadokien. Han föddes fyra år efter det att det första ekumeniska konciliet hållits i Nicea 325. Helige Basileios var en av de s.k. kappadokiska fädern (de andra var Gregorios av Nazianzos, hans bästa vän, och hans bror Gregorios av Nyssa). Helige Basileios blev den förste i historien att etablera ett barnhem för föräldralösa barn. Han grundade också det första kristna sjukhuset. Hans rykte som helig spred sig över hela den bysantinska världen. Hans festdag iakttages alltså den 1:a januari, nyårsdagen, och begynnelsen av Theofania-perioden. Därför kombinerar kyrkan glädjen inför det nya året med julens och Theofanias budskap med hågkomsten av den Helige Basileios’ bidrag till kyrkan och mänskligheten i stort genom sedvänjan med *Vasilopitta*. Enligt traditionen bereds ett speciellt sött bröd både i de ortodoxa hemmen och i församlingarna eller klostren med detta namn. Sötsaker ingår i brödet för att symbolisera det eviga livets ljuvhet och glädje. Det symboliserar också förhoppningen om att det nya året skall var fyllt av ljuvhet, frihet, hälsa och glädje för dem som deltar i *Vasilopitta* seden. När *Vasilopitta* bakas låter man ett mynt falla ned i degen. När brödet sedan skärs upp så hamnar myntet sedan i någons bit. Den som får myntet anses få särskild lycka under året som kommer. Många ortodoxt kristna firar

Vasilopitta i sina hem med sin familj. Familjens överhuvud skär då bitar till alla familjemedlemmar. Eftersom den helige Basileios hade stor omtanke om de fattiga skär man ut en bit för dem, vilket får symbolisera vår omtanke om de som inte har det lika bra som vi.

Vasilopitta firas också i kyrkan med en mycket gripande ceremoni. Efter den Gudomliga liturgin samlas församlingen i församlingssalen för Agape-måltiden. Prästen ikläder sig då *exo-razon* och *epitrachelion* och läser ett antal förböner för världens frid och hälsa. Efter gudstjänsten skär prästen ut bitar för Kristus och hans heliga kyrka, för synodens överhuvud och den lokale biskopen, prästerskapet och allt folket. Denna tradition härstammar sannolikt från seden med aftonmåltid i den lokal församlingen. Brödbitarna delas sedan ut till församlingen och prästen tar av sin *epitrachelion*.

Vasilopitta är en glädjeric sed som inte får bli bortglömd bland ortodoxa som lever i västerlandet. Den bör observeras både i hemmen och i församlingen. Ibland sjungs vackra *kalanda* eller sånger under denna ceremoni som anknyter till Kristi kärlek för oss, Hans underbara födelse och den fromme Basileios medlidande, som skänkt världen så mycket glädje. *Vasilopitta* är därmed ett underbart sätt att börja det nya året på som Gud har givit oss.

Här nedan följer ett recept på *Vasilopitta* och texten för gudstjänsten:

Lättbakad Vasilopitta

4 tekoppar mjöl	2 tekoppar socker	(1 tekopp
6 teskedar bakpulver	4 ägg 1 ½ tekopp mjölk	=2 ½ deciliter)
1 tesked salt	Rivet citronskal	
1 tekopp smör	Pudersocker	

Blanda mjöl, bakpulver och salt.

Rör smör, blanda i socker vartefter och rör smeten tills den blir vit och pösig. Tillsätt äggen ett i taget och vispa ordentligt mellan varje gång. Vispa omväxlande i mjölblandningen och mjölk tills smeten blir slät. Tillsätt slutligen 1 tesked rivet citronskal.

Smörj en 25 cm rund bakform och klä den med smörpapper. Häll smeten i bakformen, lägg i ett mynt och grädda i medelstark ugnsvärme ca 40 minuter. Strö över pudersocker när kakan kallnat. *Den som har turen på sin sida får myntet!*

Gudstjänst på 1 januari för välsignandet av Vasilopitta

Efter den Gudomliga liturgin samlas vi i församlingssalen eller var nu än Agape måltiden hålls. Vasilopitta (en stor rund kaka av sött bröd gjord av ägg och mjölk och med ett litet mynt inbakat i det) ställs på ett fat vid ena bordsändan, med en lång kniv nära den.

Omskärelsens apolytikon, första tonen.

Varande Gud till Ditt väsen, o Du de många barmhärtigheternas Herre, har Du själv tagit på Dig, utan att förändra människans form, att fullborda lagen. Du har villigt mottagit omskärelsen i köttet att Du må få ett slut på skuggorna och förflytta våra lidelsers slöja. Ära åt Din godhet. Ära åt Ditt medlidande. Ära åt Ditt ousägliga nedlåtenhet, o Ord.

Apolytikon till Hl. Basileios den Store, första tonen.

Ut över hela jorden gick din berömmelse, då den mottog ditt ord, genom vilket du undervisat i fromhet, förklarat tingens väsen och smyckat människornas seder. Konungsliga prästadöme, helige fader, bed till Kristus, vår Gud, att skänka oss stor barmhärtighet.

Präst: Låtom oss bedja till Herren.

Läsare: Herre, förbarma Dig.

Präst: O Skapare och alltets Herre och tidsåldrars konung, som är stor i nåd och rik i godhet, som mottog gåvorna från de vise männen i Betlehem, Du livets bröd, som nedsteg från himmelen, som indelar årets tider genom Din makt och håller våra liv i Dina händer. Hör oss då vi anropa Dig på denna lyckobringande dag då vi nu går in i ett nytt år av Din godhet och välsigna denna kaka som offrats till Din ära och i åminnelse av vår fader bland helgonen, Basileios den Store, ärkebiskop av Caesarea i Kappadokien. Skåda ned, o Du givmilde, från Din heliga himmel och sänd ned Dina himmelska gåvor över oss, både över dem som hava förberett dessa gåvor och de som taga del av dem, ty vi hoppas på Dig, vår Gud som lever i evighet.

Välsigna detta kloster/församlingshem/hem och vår ingång och utgång, skänk i våra liv överflöd av Dina goda ting, och led våra steg så att vi följa Dina gudomliga bud, ty människan skall icke allenast leva av bröd.

Genom förbönerna av Din allrarenaste Moder, av våra fäder bland helgonen Basileios den Store och av alla Dina helgon som från tidernas begynnelse hava behagat Dig.

Läsare: Amēn.

Prästen gör sedan korsets tecken tre gånger över Vasilopittan med kniven och skär sedan upp den korsvis för att sedan skära upp bitar som han distribuerar till de troende.

Heliga Kyprianos och Justinas festdag i Fili oktober 2001

Detta handmålade evangelium är en gåva från brödrskapet vid Heliga Kyprianos och Justina kloster till vår metropolit på hennes namnsdag 2001.